

Handläggare
Mia Sklenar
Telefon: 08-508 28 823**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2025-02-18, p.14

Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/1229

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Sammanfattning

Vattenförvaltningsarbetet enligt EU:s ramdirektiv för vatten (2000/660/EG) bedrivs i sexårscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer (MKN) samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Ett delmoment inför framtagandet av dokumenten är ett samråd över väsentliga frågor för vattenförvaltningen, och denna remiss besvarar samrådet inför arbetet 2027-2033.

De huvudsakliga miljöproblemen i vattenförekomster inom Stockholms stad är övergödning, miljögifter och fysisk påverkan, vilket stämmer med den beskrivning som ges av miljötillståndet i distriktet. Förvaltningen delar bilden av att samverkan på alla nivåer behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. För att klara utmaningarna krävs en kombination av statlig och kommunal finansiering.

Förvaltningen välkomnar utvecklingen av databasen VISS ([Välkommen till VISS](#)). För att VISS ska kunna återge en så korrekt bild som möjligt skulle mer information kunna inhämtas från kommunernas arbete med lokala åtgärdsprogram och kommunal miljöövervakning.

För att tillsyn på verksamheter som har utsläpp till vatten ska kunna ske på likartat sätt över landet behöver de nationella tillsynsvägledningarna kompletteras med metodstöd gällande vilka bedömningsgrunder som är relevanta i det specifika fallet och vilka analyser och provtagningar som krävs för att kunna göra en rimlighetsavvägning kopplat till olika typer av verksamheter och

utsläpp. Utöver kompletterad skriftlig tillsynsvägledning behöver de tillsynsvägläddande myndigheterna fortsätta att utöka utbildningsinsatserna kopplat till vägledningarna.

Bakgrund

Vattenförvaltningsarbetet enligt EU:s ramdirektiv för vatten (2000/660/EG) bedrivs i sexårscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Under varje förvaltningscykel hålls samråd där alla berörda och intresserade kan lämna synpunkter. Som ett delmoment inför framtagandet av förvaltningsplanen ska vattenmyndigheterna genomföra samråd över väsentliga frågor för vattenförvaltningen. Vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt har därför tagit fram samrådsdokumentet *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt - Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2027–2033*.

I samrådshandlingen beskriver Vattenmyndigheten vad som utgör de största utmaningarna för att bevara och förbättra vattenmiljöerna i Norra Östersjöns vattendistrikt och vilka frågor som bör prioriteras under nästa förvaltningscykel. För att få ett komplett underlag inför samrådet har erfarenheter och önskemål från distriktets länsstyrelser och kommuner inhämtats via enkäter och intervjuer.

Vattenmyndigheten vill bland annat få in synpunkter på om beskrivningen ger en rättvisande bild av tillståndet i distriktet, om de viktigaste vattenfrågorna har fångats upp, om någon viktig fråga saknas, och om förslag på lösningar finns för arbetet med att uppnå god vattenstatus i Norra Östersjöns vattendistrikt. Samrådet pågår mellan den 1 november 2024 till den 30 april 2025.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat vattenmyndighetens samrådshandlingar till miljö- och hälsoskydds nämnden. Kommunstyrelsen har även remitterat förslaget till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden samt Stockholms Stadshus AB (SVOA). Svar ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 5 mars 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Norra Östersjöns vattendistrikt är Sveriges mest tätbefolkade vilket avspeglas i vattenmiljöns tillstånd. Vattenmyndigheten lyfter fram att trycket på vattenresurserna är hårt och för att vi ska nå en långsiktigt hållbar vattenanvändning behöver vattenfrågorna vägas in tidigt i samhällsplaneringen. Förvaltningen delar denna bild.

Enligt nuvarande lagstiftning kan kommunerna inte ställa de krav i planprocessen som skulle behövas för att säkra att miljö kvalitetsnormerna följs. Detta tas upp i *En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande -Betänkande av utredningen om Vattenfrågor vid planläggning och byggande* (SOU 2023:72). Miljöförvaltningen yttrade sig över betänkandet¹ och anser sammanfattningsvis att förändringarna som föreslås inom planläggning och lovgivning är positiva. Förvaltningen bedömer att det trots föreslagna ändringar alltså kommer vara svårt att vid lovgivning enligt plan- och bygglagen ställa tillräckliga krav på dagvattenhantering i form av rening, med hänsyn till de miljö kvalitetsnormer som gäller för berörd vattenförekomst. Förvaltningen anser därför att landets vattenmyndigheter fortsatt behöver verka för att kommuner får rätt förutsättningar att tillämpa miljö kvalitetsnormerna i den utsträckning som behövs.

Nedan redogörs för förvaltningens synpunkter på de frågor som Vattenmyndigheten särskilt önskar svar på.

Avsnitt 2 Tillståndet i distriktet. Ger beskrivningen en rättvisande bild av tillståndet i distriktet? Kommentera.

De huvudsakliga miljöproblemen i vattenförekomster inom Stockholms stad är övergödning, miljögifter och fysisk påverkan, vilket stämmer med den beskrivning som ges av miljö tillståndet i distriktet. De största påverkanskällorna i Stockholms stad är dagvatten från exempelvis hårdgjorda ytor, miljöfarliga verksamheter och trafik, internbelastning samt felkopplingar i ledningsnätet och bräddningar. Exploaterad mark, anlagda kajer och vandringshinder påverkar stadens stränder och grundområden liksom möjligheten för djur och växter att sprida sig till intilliggande mark och vattenområden.

Förvaltningen delar bilden av att PFAS är ett utbrett problem. Stadens miljöövervakning visar att miljö kvalitetsnormen för PFOS i vatten överskrids i samtliga 20 ytvatten som ingår i övervakningen och förekomst av PFAS är även ett utbrett problem i stadens grundvatten. Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att prioritera både övervakning av PFAS och åtgärder riktade mot att minska förekomsten av PFAS i vår miljö.

¹ Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande gällande SOU 2023:72.
<https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/miljo-och-halsoskyddsnamnden/mote-2024-06-11/agenda/16-2024-6631-remiss-en-enklare-hantering-av-vattenfragor-vid-planlaggning-och-byggande-sou-2023-72pdf?downloadMode=open>

Avsnitt 3 Viktiga vattenfrågor. Har vattenmyndigheten på en övergripande nivå fångat upp de viktigaste frågorna för förvaltningen av våra vatten? Kommentera.

Förvaltningen anser att samrådshandlingen tar upp de frågor som, ur ett kommunalt perspektiv, är viktiga att arbeta med under nästa förvaltningscykel.

Avsnitt 3 Viktiga vattenfrågor. För varje delavsnitt fundera över: Är beskrivningen rättvisande? Saknar ni någon fråga? Har ni förslag på lösningar för de utmaningar som beskrivs?

3.1 Förbättring av underlag och metoder

Förvaltningen välkomnar utvecklingen av VISS². Stockholm bedriver omfattande övervakning av både miljögifter, fys-kem och biologiska parametrar samt rapporterar in data till datavärd. Det är viktigt att data sen används i statusklassningen och att informationen i VISS ger en så korrekt bild som möjligt av vilka ämnen och halter som faktiskt har påträffats i recipienten och av recipientens miljötillstånd.

Lokala åtgärdsprogram för enskilda vattenförekomster tas fram av flera kommuner. I de lokala programmen finns mer djupgående och lokala analyser och modelleringar. De pekar även ut vad som behöver göras för att följa miljökvalitetsnormerna, var åtgärderna kan sättas in samt uppskattade kostnader för dem. För de åtgärdsförslag som anges per vattenförekomst i VISS behöver ett förtydligande göras kring vad som är schablonåtgärder och vad som verkligen utretts och ska utföras eller har utförts. Ansvarig för åtgärden bör också anges. Flera åtgärder som listas är mellan 10-40 år gamla samtidigt som nyare och genomförda åtgärder inte anges. Idag ges en felaktig bild av åtgärdsarbetet inom respektive avrinningsområde och informationen i VISS blir svår att använda. Det vore även önskvärt om tekniska avrinningsområden kunde visas i VISS.

Att nationella myndigheter utvecklar verktyg för att samla in och tillgängliggöra utsläppsdata skulle underlätta vattenarbetet även på kommunerna. Dessa data är viktiga både i kommunernas åtgärdsarbete och i arbete med tillsyn och prövning.

² VISS (VattenInformationsSystem Sverige) är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs och vattenmyndigheten. I VISS finns klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.

3.3 Mycket behöver göras för att förbättra våra vatten

Förvaltningen delar bilden av att samverkan på alla nivåer behövs för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Samverkan är viktig då vatten inte följer administrativa gränser och krav och riktlinjer behöver vara lika från kommuner som delar på vattenförekomster.

För att vattenförvaltningen ska fungera behövs det ökade resurser och finansiering av åtgärder. Många kommuner brottas med att förtydliga ansvaret för genomförande för åtgärder och vilka medel som bör finansiera vattenarbetet, d.v.s. genom skattemedel eller via VA-kollektivet. För att klara de utmaningar som landets kommuner står inför behövs det en kombination av statlig- och kommunal finansiering.

Förvaltningen delar vattenmyndighetens bedömning av att ekonomisk analys där värdet av vatten ur ett samhällsekonomiskt perspektiv beskrivs kan ge de argument som krävs för att motivera åtgärder för bättre vatten. Förvaltningen instämmer även i att åtgärdstakten behöver öka och att större fokus måste läggas på att genomföra konkreta åtgärder om miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås. Ansvaret för detta ligger till stor del på kommunerna, där den lokala kunskapen om enskilda vattenförekomster är störst. Samtidigt är det viktigt att kommunerna får stöd i detta viktiga arbete från vägledande myndigheter som Havs- och vattenmyndigheten, vattenmyndigheterna och länsstyrelser.

För att tillsyn på verksamheter som har utsläpp till vatten ska kunna ske på likartat sätt över landet skulle de nationella tillsynsvägledningarna behöva kompletteras med metodstöd gällande vilka bedömningsgrunder som är relevanta i det specifika fallet och vilka analyser och provtagningar som krävs för att kunna göra en rimlighetsavvägning kopplat till olika typer av verksamheter och utsläpp. Det kan till exempel handla om tillsyn kopplat till den föreslagna revideringen av bedömningsgrunden för PFAS i HVMFS 2019:25.

Utöver skriftlig tillsynsvägledning behöver de tillsynsvägledande myndigheterna fortsätta att utöka utbildningsinsatserna kopplat till vägledningarna i syfte att tillsynsmyndigheterna ska få förbättrade förutsättningar att bedriva tillsyn på verksamheter med utsläpp till vatten.

Avsnitt 4 Arbetsprogram med tidplan. Saknar du någon viktig information för att veta hur du berörs av arbetet med vattenförvaltning, samt hur och när du kan delta?

Nej, ingen information saknas.

Övergripande: Har ni några särskilda medskick till vattenmyndigheterna inför arbetet med att ta fram kommande förvaltningsplan och åtgärdsprogram?

Förvaltningen välkomnar mer statliga resurser för åtgärder som exempelvis konkreta fysiska åtgärder, men även åtgärdsamordning.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Maria Svanholm
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

1. Samrådshandling – Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt.